

PROGRAM

S. N. N.

I.

Celem STRONNICTWA NIEZAWISŁOŚCI NARODOWEJ jest zdobycie takiego ustroju Polski, który zabezpieczać będzie niepodległość zewnętrzną i wolność wewnętrzną narodu.

II.

S. N. N. dążyć będzie, aby podwaliną politycznego ustroju Polski były urządzenia, godzące nieskrępowany rozwój jednostki z rozwojem i dobrem całego społeczeństwa.

Za podstawy takiego ustroju S. N. N. uważa:

- 1) Republikę Ludową;
- 2) bezpośrednie prawodawstwo ludowe, jako najwyższą instancję prawodawczą w postaci referendum i inicjatywy;
- 3) sejm jednoizbowy, wybrany na podstawie prawa, gwarantującego powszechność, bez różnicy płci, równość, tajność, bezpośredniość i proporcjonalność wyborów, a działający, jako reprezentacja politycznych, gospodarczych i kulturalnych interesów Polski, oraz stanowiący wszelkie prawa w ścisłej zgodzie z zasadami prawodawstwa ludowego.
- 4) najszerszy samorząd administracyjny; obieralność naczelnych władz rządowych przez sejm, obieralność wyższych urzędników w instytucjach samorządnych, odpowiedzialność wybranych przed gremjum wyborczem;

5) niezależność władzy sądowej od władzy wykonawczej, z najszerszym uwzględnieniem sądów przysięgłych;

III.

Za podstawę racjonalnego ustroju gospodarczego S.N.N. uważa:

- 1) upaństwowienie kopalń, salin i komunikacji;
- 2) uspołecznienie (bądź przez upaństwowienie, bądź przez municypalizację (ugminnienie), bądź przez szeroki rozwój współdzielczości, bądź wreszcie przez publiczną kontrolę nad przedsiębiorczością prywatną) produkcji, handlu, kredytu i t. p., celem zapewnienia wytwarzaniu maximum dóbr materialnych i zaspokojenia kulturalnych potrzeb wszystkich obywateli kraju, przy sprawiedliwym tych dóbr podziale;
- 3) prawo państwa do wykupu wszelkiej prywatnej własności, w razie, gdy to okaże się niezbędnem dla celów społecznych i państwowych; korzystając z tego prawa, państwo powinno przede wszystkim dążyć do wykupu takiej własności z rąk obcych;
- 4) zasadniczą reformę agrarną, któraby uspołeczniła większe obszary rolne i czuwała nad racjonalnym rozwojem rolnictwa, zabezpieczając możliwie najwyższą wydajność gospodarstwa rolnego;
- 5) system podatkowy, oparty na postępowym podatku od dochodu i od przyrostu majątku oraz na postępowym podatku od spadków—przy utrzymaniu prawa prywatnego spadkobrania tylko w bliskich stopniach pokrewieństwa, a uchyleniu tego prawa w stopniach odległych;
- 6) zniesienie podatków pośrednich od artykułów pierwszej potrzeby;
- 7) powszechną obronę narodową i służbę obywatelską, w wieku przez prawo ustanowionym; służba obywatelska obowiązywać ma również kobiety;
- 8) prawodawstwo społeczne w postaci ubezpieczenia państwowego w razie choroby, nieszczęśliwych wypadków, niezdolności do pracy, starości, sieroctwa i t. p.; ubezpieczenie macierzyństwa i ochrona dziecka;

9) prawo do otrzymania pracy, przysługujące każdemu obywatelowi;

10) opłacanie wszelkiej pracy, według skali, zabezpieczającej utrzymanie i potrzeby kulturalne pracującego;

11) kontrolę społeczną, zapobiegającą wyzyskowi i normującą skalę zarobkową;

12) prawodawcze normowanie ilości godzin pracy w przemyśle i na roli, zależnie od rozwoju techniki i wzrostu produkcji, z uwzględnieniem warunków pracy;

13) planową terytorjalną decentralizację przemysłu;

14) ściślejsze zespolenie gospodarcze i administracyjne wsi z miastem.

IV.

Za podstawy wolności i praw obywatelskich S. N. N. uważa:

1) wolność sumienia, słowa, druku, zebrań, stowarzyszeń, strejków, nietykalność osobistą i mieszkania;

2) zabezpieczenie praw kulturalnych mniejszościom narodowym;

3) swobodę i równouprawnienie wobec państwa wszystkich wyznań i rozgraniczenie spraw kościelnych od spraw państwowych;

4) zabezpieczenie warunków zdrowotnych przez podniesienie w miastach i wsiach higieniczno-kulturalnych urządzeń, bezpłatną pomoc lekarską, dostateczną ilość szpitali i bezpłatnych sanatorjów;

5) bezpłatne powszechne nauczanie;

6) bezpłatny wymiar sprawiedliwości;

7) zniesienie więzień i kar hańbiących, wprowadzenie natomiast organizacji wychowawczych i poprawczych, utrzymujących się z własnej pracy.

V.

W uznaniu wyjątkowego znaczenia, jakie posiada dla narodu oświata, S. N. N. formułuje szczegółowiej swe wymagania w tej dziedzinie, żądając:

1) natychmiastowego urzeczywistnienia bezpłatnej po-

czątkowej szkoły powszechnej, zapewniającej naukę wszystkim dzieciom do lat 15; szkoła ta ma być pierwszym etapem do bezpłatnego nauczania powszechnego na wszystkich poziomach;

2) nadania szkole charakteru wyłącznie świeckiego;

3) decentralizacji zarządu szkolnictwem z powołaniem do najściślejszej współpracy z ministerjum oświaty samorządów lokalnych oraz zawodowych organizacji nauczycielskich;

4) wprowadzenia do administracji szkolnej pierwiastku wyborczego na miejsce dotychczasowych mianowań;

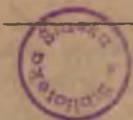
5) niezwłocznego przedsięwzięcia środków nadzwyczajnych do walki z analfabetyzmem oraz szczególnego uwzględnienia potrzeby szkół dla dorosłych;

6) gruntownej reformy programów szkolnych, któraby z jednej strony dała niezbędną ciągłość w nauce na różnych poziomach, z drugiej zaś, pozbawiając szkołę pozostałości scholastycyzmu, sprzyjała jaknajbardziej harmoniji w rozwoju fizycznym, umysłowym, moralnym i obywatelskim ucznia z jednoczesnem uwzględnieniem jego cech indywidualnych;

7) reformy szkół wyższych, zmierzającej ku możliwemu ich udostępnieniu, jak również powiększeniu liczby pracowników naukowych;

8) szczególnego uwzględnienia potrzeby u nas szkół zawodowych, bez czego nie da się pomyśleć rozwój naszego przemysłu, rolnictwa i handlu;

9) jaknajszerszego popierania przez państwo kulturalnej, oświatowej i naukowej inicjatywy prywatnej zarówno osobistej, jak zbiorowej w celu najkorzystniejszego wyzyskania ukrytych w społeczeństwie sił i talentów.

4.R.260

4-12-1916/205

31.12.16

201